

Vážené dámy, vážení páni,

dovoľte mi, aby som pri príležitosti Svetového dňa bez tabaku otvoril tlačovú konferenciu ktorú Svetová zdravotnícka organizácia venovala „Prostrediu bez tabakového dymu“.

Slovenská republika má trvalý záujem vytvárať podmienky, ktoré smerujú k podpore nefajčenia prostredníctvom legislatívnych, edukačných, poradensko-liečebných intervencií. O rýchlosti napredovania v legislatívnej oblasti Slovenska svedčí množstvo prijatých opatrení.

Z najdôležitejších spomeniem ratifikáciu Rámcového dohovoru o kontrole tabaku prezidentom Slovenskej republiky dňa 21. 4. 2004. Slovenská republika uložila ratifikačný protokol v sídle OSN 4. 5. 2004, čím sa zaradila medzi prvých 12 štátov sveta. Týmto krokom sa Slovensko síce formálne, ale dnes možno konštatovať, že aj s plným vedomím zodpovednosti a výsledkami, rozhodlo uplatňovať politiku kontroly tabaku, založenú na dôslednej regulácii predaja a fajčenia na verejných miestach, ktorých účinkom sú vystavené hlavne deti a nefajčiari.

V súvislosti s opatreniami na ochranu nefajčiarov Národná rada Slovenskej republiky schválila zákon o ochrane nefajčiarov v máji roku 2004 a jeho novelu v roku 2005, ktoré zlepšili podmienky na ochranu práv nefajčiarov na verejne prístupných miestach. NR SR schválila v roku 2005 novelu zákona o reklame, ktorou sa zakázala reklama tabakových výrobkov prostredníctvom sponzoringu tabakových výrobkov, ktorých aj nepriamym následkom by mohla byť propagácia fajčenia. V spojitosti s legislatívnymi úpravami, ktoré sa vykonali v krajinách ako Írsko, Taliansko, Nórsko, Malta, Veľká Británia či Švédsko, Ministerstvo zdravotníctva SR a Úrad verejného zdravotníctva SR vypracovali návrh novely zákona o ochrane nefajčiarov, ktorej cieľom je zlepšenie podmienok ochrany nefajčiarov na verejných miestach, predovšetkým úpravou zákazu fajčenia v reštauráciách a baroch nad 50 m². Ďalej prostredníctvom novely chceme obmedziť ponuku tabakových výrobkov návrhom na zákaz predaja tabakových výrobkov cez automaty s účinnosťou od roku 2008. Cieľom prijímania opatrení je znížiť ponuku a dopyt po tabakových výrobkoch predovšetkým pre deti a mládež. Dôslednejšie sa budeme venovať kontrole predaja tabakových výrobkov osobám mladším ako 18 rokov aj cestou zvyšovania sankcií sa porušenie podmienky zákazu predaja až do výšky 50.000.- Sk. S cieľom zlepšenia výkonu kontroly a kompetencií sa v návrhu stanovuje možnosť pokutovania právnických osôb, ak napríklad, nezabezpečia zákaz fajčenia v reštaurácii až do výšky 100.000.- Sk. V oblasti kontroly fajčenia na zastávkach hromadnej dopravy osôb navrhujeme, aby okrem mestskej polície výkon kontroly uskutočňovali aj orgány Policajného zboru. Medzi dôležité opatrenia, s cieľom zlepšenia informovanosti spotrebiteľov, bude povinnosť uvádzania série farebných kombinovaných výstrah na spotrebiteľskom balení, ktoré nahradia textové varovania.

Medzi ďalšie významné opatrenia, ktoré už boli urobené, patrilo prijatie harmonogramu zvyšovania daňového zaťaženia tabakových výrobkov na úroveň požadovanú Európskou úniou, čo bude postupne viesť znižovaniu dostupnosti tabakových výrobkov hlavne pre deti a mládež.

V tejto spojitosti je potrebné vnímať aj iniciatívy Svetovej zdravotníckej organizácie na kontrolu tabaku. Rámcový dohovor o kontrole tabaku nadobudol medzinárodnú účinnosť od 27. 2. 2005. Úrad verejného zdravotníctva SR v tejto súvislosti vypracoval návrh Národného programu kontroly tabaku, ktorý bol 2. mája

tohto roka schválený na rokovaní vlády SR. Ďalšou úlohou v tomto smere je príprava Národného akčného plánu na kontrolu tabaku na roky 2009 – 2010 v termíne do júna 2008. Akčný plán bude konkretizovať úlohy, zodpovednosť a finančné zdroje na napĺňanie stratégie a cieľov Národného programu kontroly tabaku.

Občania SR prejavujú nespokojnosť predovšetkým v oblasti výskytu pasívneho fajčenia v reštauráciách a v domácnostiach. Deti a mládež sú podľa niektorých štatistických ukazovateľov vystavení nedobrovoľne účinkom pasívneho fajčenia v domácnostiach. Aj z tohto dôvodu Svetová zdravotnícka organizácia venuje tejto téme veľkú pozornosť a za heslo Svetového dňa si preto zvolila tému Prostredie bez tabakového dymu.

Napriek týmto pozitívnym i negatívnym signálom a prijatým opatreniam si uvedomujeme, že na zníženie zdravotných dopadov pasívneho i aktívneho fajčenia nestačí iba legislatíva.

Dovoľte mi v tejto súvislosti uviesť niekoľko údajov, ktoré prezrádzajú, že na poli prevencie fajčenia musíme vykonať ešte mnoho opatrení.

Podľa výsledkov z Európskeho prieskumu o tabaku a iných drogách (ESPAD) sa zvýšil počet 16-ročných dievčat, až o 16 %, ktoré si zapálili cigaretu v priebehu minulých 30 dní v sledovanom období rokov 1995 a 2003. O nič ružovejšiu situáciu nebadáť ani u chlapcov, kde nárast predstavuje 5 %.

Podľa Globálneho prieskumu o fajčení 13 až 15 ročných mladých ľudí, ktorý zastrešuje Centrum pre kontrolu chorôb v USA, až 29 % mladých ľudí na Slovensku začína experimentovať s tabakom pred 10 rokom života. Medzi ďalší závažný problém považujeme výskyt pasívneho fajčenia medzi deťmi a mládežou. Až 68,5 % respondentov spomedzi nefajčiarov je doma vystavených účinkom pasívneho fajčenia oproti 90,9 % respondentom spomedzi fajčiarov. Na druhej strane evidujeme vysoké percento mladých, ktorí chcú s fajčením prestať. Podľa vyššie uvedeného prieskumu sa prestať fajčiť pokúšalo až 80 % mladých ľudí, ktorí navštevujú základnú a strednú školu.

Na druhej strane, podľa prieskumov Štatistického úradu SR od roku 2000 klesá počet fajčiarov spomedzi dospeléj populácie, pričom údaje za rok 2006 prezrádzajú, že na Slovensku dnes fajčí 38 % dospeléj populácie. Pre porovnanie, v roku 2000 fajčilo až 46 % dospeléj populácie.

V súvislosti so znižovaním počtu fajčiarov máme vytvorenú sieť 34 poradenských zariadení pri regionálnych úradoch verejného zdravotníctva po celom Slovensku, ktoré sa venujú poradenstvu na odvykanie od fajčenia, ktoré môžu pomôcť 70 % fajčiarov, ktorí chcú prestať. Pozitívnym momentom je v tomto ohľade najmä spoločenská diskusia a pozornosť, ktorá sa téme pasívneho fajčenia venuje. A keďže fajčenie je prejav správania, uvedomujeme si, že najväčší úspech v eliminácii závislého správania možno pripísať činnosti lekárov, učiteľov, psychologov a sociálnych pracovníkov, ktorí už pôsobia v problematike prevencie a odvykania od fajčenia. K skvalitneniu ich činnosti sme pripravili rad podujatí, ktoré pomáhajú zvýšiť ich odbornú úroveň a zručnosti cestou organizovania školení a konferencií.

Oveľa dôležitejšou a účinnejšou než v minulosti je činnosť mimovládnych organizácií, ktoré sa systematicky začali zaoberať podporou nefajčenia. Predovšetkým sú to organizácie ako Liga proti rakovine a občianske združenie Stop fajčeniu. Spolupráca vládneho a mimovládneho sektora sa prejavuje v kooperácii pri realizácii viacerých projektov z Európskej komisie a Úradu vlády SR.

V súvislosti so zlepšením koordinácie výkonu politiky kontroly Ministerstvo zdravotníctva SR na svojej gremiálnej porade 26. 2. 2007 schválilo nový štatút Národného koordinačného výboru na kontrolu tabaku, v ktorom sa posilnila úloha ústredných orgánov štátnej správy.

V súvislosti s prijatými opatreniami a posilnením výkonnej úlohy Úradu verejného zdravotníctva SR, sa vytvára nová etapa realizácie dlhodobej a multirezortnej spolupráce, než tomu bolo v minulosti.

Ďakujem za pozornosť